

Luonnos sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuutta viranomaistoimin- nassa koskevaksi lainsäädännöksi

LAUSUNTOTIIVISTELMÄ
VALTIOVARAINMINISTERIÖ

KUVAILULEHTI

Julkaisija	Valtiovarainministeriö
VAHVA diaarinumero	VN/9952/2024
Muistion nimi	Luonnos sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuutta viranomaistoiminnassa koskevaksi lainsäädännöksi – Lausuntotiivistelmä
Päivämäärä	19.6.2025

Sisällys

1. Johdanto.....	3
2. Yleiset huomiot.....	3
3. Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista	3
3.1. Viestinvälityspalvelun käyttövelvoite ja palvelun käyttäminen.....	3
3.2. Viestinvälityspalvelutilin luominen	5
3.3. Viestinvälityspalvelutilin käyttäminen.....	6
3.4. Viestinvälityspalvelutilin sulkeminen ja palauttaminen	6
3.5. Viestinvälityspalvelun käyttäjärekisterin tietojen luovuttaminen	7
3.6. Suhde sähköisen viestinnän palveluista annettuun lakiin	7
3.7. Tukipalvelulain käsitteistö	7
3.8. Puolesta asiointi	7
4. Sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain muuttaminen	8
4.1. Huomiot sähköistä tiedoksiantoa koskevista ehdotuksista (18–19 b §:t)	8
4.2. Huomiot sähköisen asiakirjan saapumista määräajassa koskevasta ehdotuksesta (11 §) ..	10
4.3. Muut huomiot asiointilain ehdotuksista.....	11
5. Asiointilain ja digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain soveltamisalan muuttaminen.....	11
6. Oikeudenkäymiskaaren, oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain ja ulosottokaaren muuttaminen	12
6.1. Huomiot oikeudenkäymiskaaren ja oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain prosessiosoite- ja tiedoksiantosäätelyä koskevista ehdotuksista.....	12
6.2. Muut huomiot koskien oikeudenkäymiskaaren, oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain sekä ulosottokaaren muutosehdotuksia	13
7. Huomiot oikeudenkäyntimaksun porrastusta koskevasta ehdotuksesta hallinto- ja erityistuomioistuinten osalta	14
8. Vaikutusten arviointi	15
8.1. Taloudelliset vaikutukset.....	15
8.2. Perus- ja ihmisoikeusvaikutukset.....	15
8.3. Tietoyhteiskunta- ja tietosuojavaikutukset.....	16
8.4. Vaikutukset yrityksiin	17
9. Muut huomiot.....	17

1. Johdanto

Luonnos hallituksen esitykseksi sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuutta viranomaistoinnissa koskevaksi lainsäädännöksi on valmisteltu valtiovarainministeriön 13.5.2024 asettamassa ensisijaisesti digitaalisen viranomaisviestinnän lainsäädäntötyöryhmässä (VN/9952/2024) sekä työryhmän 23.5.2024 asettamassa oikeusministeriön johtamassa oikeudenhoidon sähköisen tiedoksiannon alatyöryhmässä (VN/13744/2024).

Esitysluonnos oli lausuntokierroksella 5.3.–16.4.2025. Varsinaisia lausuntoja tuli yhteensä 130, joista viisi toimijaa ilmoitti, ettei heille ole asiassa lausuttavaa ja yksi toimija, ettei anna lausuntoa. Lausunnon antaneet organisaatiot ja niiden antamat lausunnot ovat [hankeikkunassa](#) (VM085:00/2024), lukuun ottamatta kolmen yksityishenkilön lausuntoa, joita ei julkaista hankeikkunassa.

2. Yleiset huomiot

Sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuutta lähtökohtaisesti kannatettavana pitivät useat lausunnonantajat (muun muassa sisäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, Pohjois-Karjalan käräjäoikeus, Varsinais-Suomen hyvinvointialue, Rahoitusvakausrasto, Kanta-Hämeen käräjäoikeus, Eläketurvakeskus, Ylioppilastutkintolautakunta, Museovirasto, Pohjois-Suomen hallinto-oikeus, Poliisihallitus, Valtiokonttori, Valvira, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Palvelualojen työnantajat Palta ry, Oikeusrekisterikeskus, Ulosottolaitos, Ruokavirasto, Finanssiala ry, Väylävirasto, Keva, Maanmittauslaitos, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Kymenlaakson käräjäoikeus, Digi- ja väestötietovirasto, Porvoon kaupunki, Fimea).

Osa lausunnonantajista kiinnitti kuitenkin huomiota oikeusturvaan ja yhdenvertaisuuteen liittyviin haasteisiin, vaikka moni pitikin esityksen tavoitteita kannatettavina (muun muassa Vakuutusosasto, Helsingin hovioikeus, Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry – Pensionärsförbundens intresseorganisation PIO rf, Näkövammaisten liitto ry, Tuomioistuinvirasto).

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia / apulaisoikeusasiamies ei pidä ehdotettua toteuttamistapaa hyväksyttävänä. Ehdotus tilin automaattisesta luomisesta voi vaarantaa varsin suuren väestön osan oikeusturvan toteutumisen ja on siten yhdenvertaisuuden periaatteen vastaista. Sähköisen tiedoksiannon tulee vielä tässä vaiheessa perustua henkilön suostumukseen, jotta tosiasiallisen yhdenvertaisuuden ja oikeusturvan sekä hyvän hallinnon perusoikeuden toteutumisesta voidaan varmistua.

3. Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista

3.1. Viestinvälityspalvelun käyttövelvoite ja palvelun käyttäminen

Organisaatiot, joilla ei ole velvoitetta viestinvälityspalvelun käyttämiseen (Keva, Tapaturmavakuutuskeskus, Eläketurvakeskus, Työttömyyskassojen yhteisjärjestö, Finanssiala ry), kiinnittivät huomiota, että ehdotettava säännös viestinvälityspalvelun käyttämisestä on epäselvä ja ristiriidassa palveluiden vapaaehtoisen käytön kanssa, sen vuoksi, että se koskisi kaikkia käyttäjäorganisaatioita, eikä vain viestinvälityspalvelun käyttöön velvoitettuja käyttäjäorganisaatioita. Organisaatiot katsoivat, että viestinvälityspalvelun käytön tulisi jatkossakin olla vapaaehtoista.

Helsingin kaupungin mukaan tukipalvelulain mukaisen viestinvälityspalvelun käyttövelvoite on luonteeltaan epäselvä, sillä tälle ei ole laissa tarkkaa määritelmää. Tukipalvelun käyttövelvoitteesta poikkeamiseen liittyvä menettely on luonteeltaan monimutkainen ja viranomaista kuormittava. Myös *Tampereen kaupunki* totesi, että poikkeuslupien anomien ja perusteleminen on viranomaiselle merkittävä hallinnollinen taakka.

Muun muassa *Suomen Kuntaliiton* mukaan kunnat kohtaavat erityisiä haasteita Suomi.fi-viestien käyttöönotossa, koska niillä on monia eri hallinnonaloja ja asiointikanavia. Lisäksi useat kaupungit (esimerkiksi *Helsingin kaupunki*, *Keravan kaupunki* ja *Naantalin kaupunki*) nostivat tähän liittyen esiin, että Suomi.fi-viestien käyttöönotto voi olla järkevää ja myös taloudellisesti perusteltua suurivolyymisimmissä palveluissa, mutta toisaalta ei mielekästä sellaisissa toiminnoissa, joissa viranomaispäätösten tai viestien määrä on vähäinen.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies huomautti, että käyttövelvoitteen asettaminen vain rajatulle joukolle tiedoksiantoja lähettäviä toimijoita näyttäytyy yhdenvertaisen kohtelun, hyvän hallinnon ja perusoikeuksien edistämisvelvollisuuden näkökulmasta ristiriitaisena ja yksilön kannalta erittäin vaikeasti hahmottavana.

Puolustusministeriö huomautti, että nyt lausuttavana olevassa esityksessä turvallisuusviranomaisten asema on jäänyt huomioimatta. Kaikki järjestelmät sekä palvelut eivät automaattisesti sovi kaikille organisaatioille. Digitalisaatiohankkeissa tulisi huomioida etenkin turvallisuusviranomaisten asema sekä näiden tuottamien tietojen ja tiedoksi annettavien asiakirjojen sisältö.

Väylävirasto kiinnitti lausunnossaan huomiota lähettämiseen liittyviin väliinputoamistilanteisiin, kun lähettävällä viranomaisella on käytössä palvelutarjoajan tarjoama postituspalvelu.

Osa lausunnonantajista nosti esiin kehitystarpeita liittyen Suomi.fi-viestien toiminnallisuuksiin. Esimerkiksi *Poliisihallitus* ja *Huoltovarmuuskeskus* nostivat esiin, että viestinvälityspalvelua tulisi kehittää niin, että sillä voitaisiin välittää jatkossa myös turvallisuusluokiteltua tietoa. Lisäksi usea lausunnonantaja nosti esiin, että Suomi.fi-viestien tulisi tukea esimerkiksi suurten tiedostokokojen lähettämistä (*Keravan kaupunki*, *Tampereen kaupunki*, *Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue*, *Poliisihallitus*, *Pirkanmaan hyvinvointialue*, *Suomen Kuntaliitto*, *Naantalin kaupunki*, *Espoon kaupunki*).

Osa lausunnonantajista (esimerkiksi *Suomen asianajajat*, *Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus*) huomautti myös, että esitys lisää yksilöiden ja yritysten riippuvuutta digitaalisen tekniikan toimivuudesta, minkä vuoksi järjestelmän tietoturvaan ja saatavuuteen on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Ruokavirasto nosti esiin tukipalvelujen käyttövelvollisuuden osalta, että palvelut on pidettävä teknisiltä ominaisuuksiltaan koko ajan sellaisella tasolla, että ne pysyvät mukana muun muassa virastojen käyttämien teknisten sovellusten kehityksessä ja ovat yhteensopivia niiden kanssa. *Helsingin kaupunki* totesi lisäksi olevan ongelmallista, että käyttövelvoite määräytyy käytännön tasolla lakia ja säädöksiä alemmalla tasolla viestinvälityspalvelun teknisen dokumentaation kautta.

3.2. Viestinvälityspalvelutilin luominen

Osa lausunnonantajista (*muun muassa Helsingin hovioikeus, Näkövammaisten liitto ry, Teuvan kunta, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, eduskunnan apulaisoikeusasiamies, Muistiliitto ry*), katsoi, että Suomi.fi-viestejä ei tulisi luoda henkilölle ilman tämän suostumusta tai muuta aktiivista toimea.

Vakuutuslaitos huomautti, että henkilön oikeusturva voi vaarantua, mikäli henkilö ei ole tunnistuspalvelua käyttäessään ymmärtänyt, että viestinvälityspalvelutilin käyttäminen koskee kaikkia viranomaisia, eikä vain sitä viranomaista, jonka palveluun hän on tunnistaunut.

Monet lausunnonantajat (*muun muassa Muistiliitto ry, Verohallinto, Valtiokonttori, Lappeenrannan kaupunki, Kilpailu- ja kuluttajavirasto*) korostivat heräteviestien merkitystä. Osa lausunnonantajista katsoi, että heräteyhteyksien antaminen tulisi olla pakollista tai sähköisen yhteyksien ilmoittamista tulisi vahvemmin edellyttää.

Lisäksi lausunnoissa nostettiin esiin, että heräteilmoitusten toimittaminen sähköpostin lisäksi tekstiviestinä voisi parantaa tiedoksiantoja perillemenoa (*Verohallinto, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, Takuusäätiö, Kirkkohallitus, Vanhustyön keskusliitto, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, HUS-Yhtymä, Näkövammaisten liitto ry, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue, Ulosottolaitos*).

Valtioneuvoston oikeuskansleri huomautti, ettei esityksessä ole perusteltu riittävästi sitä, miksi keväällä 2025 tehtävä muutos, jossa henkilö kehoitetaan tunnistustapahtuman yhteydessä sähköisten viestien käyttöön, ei ole riittävä, ja miksi viranomaisaloitteinen automaattinen viestien käyttöönotto olisi oikeusturvan ja yhdenvertaisuuden kannalta parempi vaihtoehto.

Rahoitusvakuusvirasto, Patentti- ja rekisterihallitus, työ- ja elinkeinoministeriö ja sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö korostivat, että Suomi.fi-viestit -palvelua tulee kehittää oikeushenkilöiden käyttöön sopivaksi, jotta myös näille toimijoille voidaan toimittaa sähköisiä tiedoksiantoja.

Rahoitusvakuusvirasto korosti, että Suomi.fi-viestit palvelua tulee kehittää ulkomaalaisten (ei suomalaista hetua) luonnollisten henkilöiden käyttöön sopivaksi, jotta myös näille toimijoille voidaan toimittaa sähköisiä tiedoksiantoja. *Kansaneläkelaitos* nosti lisäksi esiin tarpeen selvittää esityksessä, luodaanko myös eIDAS-tunnistautuneelle henkilölle Suomi.fi-viestit -tili ja miten palvelu muuten toimii näiden henkilöiden osalta.

Poliisihallitus ehdotti pohdittavaksi, pitäisikö myös alle 18-vuotiailta edellyttää lähtökohtaisesti Suomi.fi-viestien käyttöä esityksen tarkoituksessa, mikäli he tunnistautuvat viranomaisen palveluihin.

Digi- ja väestötietovirasto totesi, että alaikäisten osalta ehdotettuun kolmen prosessin ratkaisuun liittyy monenlaisia käytännön tason hallinnollisia, toiminnallisia ja teknisiä haasteita ja esittää ratkaisun korvaamista yhden prosessin ratkaisulla, joka perustuisi yleisen 18 vuoden, tai tarvittaessa 15 vuoden, alaikärajan asettamiseen viestinvälityspalvelutilin luomiselle.

3.3. Viestinvälityspalvelutilin käyttäminen

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies ja Helsingin kaupunki kiinnittivät huomiota siihen, että henkilö, jolle viestinvälityspalvelutili on avattu, voi avaamisen jälkeen menettää vahvan sähköisen tunnistamisen välineensä, joka on edellytys viestinvälityspalvelutilin käyttämiselle.

Varsinais-Suomen hyvinvointialue toi esiin, että henkilön toimintakyky voi muuttua suostumuksen antamisen jälkeen ja tämän vuoksi pitäisi pystyä seuraamaan teknisesti sitä, lukeeko henkilö viestejä ja jos näin ei ole, jonkin ajan päästä suostumus tulisi peruuttaa automaattisesti. *Takuusäätiö sr* esitti, että sähköiseen asiointiin voisi liittää varmistusmenettelyjä, kuten että asiakkaan aktiivisuutta palvelussa seurattaisiin ja häntä lähestyttäisiin muulla tavoin, jos esimerkiksi sähköiseen asiointipalveluun ei ole kirjaututtu ja viestiä luettu. Myös *Vanhustyön keskusliitto* nosti esiin huolen siitä, miten lakiesityksessä otetaan huomioon ne henkilöt, joiden digitaaliset taidot ovat alentuneet tai toimintakyky sähköisten palveluiden käytössä heikentyy merkittävästi. *Yksityishenkilö* toi esiin, että oikeusturvan kannalta merkittävien tiedoksiantojen toimittaminen postitse pystytään omaisten toimesta havaitsemaan toisin kuin sähköisiä tiedoksiantoja tilanteessa, jossa hallinnon asiakas esimerkiksi loukkaantuu tai halvaantuu yllättäen.

Osa lausunnonantajista (*Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, Ilmatieteen laitos, eduskunnan apulaisoikeusasiamies, Suomen asianajajat*) nosti myös esiin, että esityksessä olisi hyvä täsmentää, miten viranomaiset käsittelevät tilanteita, joissa Suomi.fi-viestit -palvelussa ilmenee häiriöitä, jotka estävät tavallisen tiedoksiannon perillemenon.

Myös tilin väärinkäyttötapauksiin olisi hyvä varautua (*Poliisihallitus, Maahanmuuttovirasto*).

3.4. Viestinvälityspalvelutilin sulkeminen ja palauttaminen

Monet lausunnonantajat (*muun muassa HUS-yhtymä, Näkövammaisten liitto ry, Vanhusasiavaltuutettu, Traficom, vakuutusosasto, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Muistiliitto, Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry, Suomen Kuntaliitto ry, Kuuloliitto, Näkövammaisten liitto ry, Posti- ja logistiikka-alan unioni PAU ry*) pitivät tilin automaattista palauttamisesta kuuden kuukauden välein liian lyhyenä aikana, ja aikaa ehdotettiin joko pidennettävän tai poistettavan kokonaan.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies korosti olevan ensiarvoisen tärkeää, että henkilö saa hänelle viestinvälityspalvelutilistä ja mahdollisuudesta tilin sulkemiseen heti tiliä luotaessa mahdollisimman yksiselitteisesti ja muutoinkin selkeästi esitetyssä muodossa hänen perusoikeuksiensa toteutumisen kannalta arvioiden riittävät tiedot ja että tuo tieto esitetään myös siten, että henkilön tiedonsaanti asiasta pyritään varmistamaan esimerkiksi teknisin keinoin. Apulaisoikeusasiamies totesi, ettei palauttamista koskeva sääntely ole oikeasuhtainen suhteessa säännökselle asetettuun tavoitteeseen kannustaa tällaisia henkilöitä palvelun aktiiviseen käyttöön. Lisäksi säännös kyseenalaistaa säätämisyjärjestysperusteluissa tehdyn arvion lakiehdotusten suhteesta perustuslain 6 §:ään.

Digi- ja väestötietovirasto katsoi, että sulkemisen aikamääre tulisi ensisijaisesti jättää lain tasolla määrittelemättä tai vaihtoehtoisesti aikamääre tulisi lyhentää kolmeen kuukauteen, jotta viestinvälityspalvelussa saavutetaan korkea käyttäjäaste ja sitä kautta suu-

remmat säästöt julkiselle taloudelle. Myös *Poliisihallitus* katsoi, että aikaa tulisi lyhentää.

Usea lausunnonantaja nostivat esiin tarvetta arvioida esityksessä vielä tarkemmin tilannetta, jossa viestinvälityspalvelun käyttäjä kuolee ja kuolinpesän osakkaat tarvitsevat tilin tietoja ja viestejä omien lakisääteisten velvoitteidensa hoitamiseksi (*Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry, vakuutusoikeus, Väylävirasto, Keravan kaupunki, Pohjois-Karjalan käräjäoikeus, Suomen Kuntaliitto ry, Verohallinto, Tuomioistuinvirasto*). Useampi lausunnonantaja nosti myös esiin tarvetta arvioida kuolinpesän asiointia Suomi.fi-viesteissä Edesmenneen omaisen asioiden vaivaton hoito -hankkeen yhteydessä (*Verohallinto, Suomen Kuntaliitto ry, Keravan kaupunki*).

3.5. Viestinvälityspalvelun käyttäjärekisterin tietojen luovuttaminen

Useampi lausunnonantaja nosti esiin epäselvyyttä liittyen siihen, kenelle ja miten viestinvälityspalvelun käyttäjärekisterin tietoja on mahdollista luovuttaa (*Väylävirasto, Maahanmuuttovirasto*). Useampi lausunnonantaja nosti esiin myös tarvetta ottaa huomioon tilanteet, joissa viranomainen olisi tarkastanut tiedoksiannon lähetystavan käyttäjärekisteristä ja käyttäjä ehdisi päättää palvelun käytön ennen tiedoksiannon lähettämistä (*Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue, Väylävirasto*).

3.6. Suhde sähköisen viestinnän palveluista annettuun lakiin

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies ja *Tuomioistuinvirasto* nostivat esiin, että ehdotettua lainsäädäntöä ei ole arvioitu riittävästi suhteessa sähköisen viestinnän palveluista annettuun lakiin (917/2014).

3.7. Tukipalvelulain käsitteistö

Digi- ja väestötietovirasto nosti esiin, että tukipalvelulain pykäläluonnoksissa olisi pelkän "tiedoksianto"-käsitteen sijaan tarkoituksenmukaista käyttää merkitykseltään laajempaa käsitteistöä, kuten "tiedoksiannot ja muu viranomaisviestintä" niissä yhteyksissä, joissa lain on tarkoitus viitata myös muuhun viranomaisviestintään kuin pelkkiin hallintolain 54 §:n mukaisiin tiedoksiantoihin.

3.8. Puolesta asiointi

Finanssiala ry, Verohallinto, Muistiliitto ry ja *Ruokavirasto* kiinnittivät huomiota viestinvälityspalvelutilin luomiseen puolesta asiointia koskevissa tilanteissa. *Sosiaali- ja terveysministeriö* totesi lisäksi, että Suomi.fi-viestien käyttäjällä tulisi olla mahdollisuus valita heräteilmoitusten lähettäminen oman sähköpostinsa lisäksi puolesta-asioijan sähköpostiin.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies, Vammaisfoorumi ry, Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, Kehitysvammaisten tukiliitto ry ja *Muistiliitto ry* kiinnittivät huomiota, että esityksessä ei ole arvioitu, mikä vaikutus esitetyillä muutoksilla mahdollisesti olisi edunvalvonnassa olevien henkilöiden kannalta tai heidän kannaltaan, joilla on edunvalvontavaltuutus.

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy, sosiaali- ja terveysministeriö, Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue ja *HUS-Yhtymä* toivat esiin, ettei terveydenhuollossa alaikäisen itsemää-

räämisoikeudelle ole säädetty ikärajaa, jolloin alle 15-vuotias voi kieltää sosiaali- ja terveystietojensa antamisen huoltajalle ja että tämä tulisi ottaa huomioon esityksessä.

Tampereen kaupunki ja Liikenne- ja viestintävirasto Traficom nostivat esiin, että yli 15-vuotiaan alaikäisen avatessa Suomi.fi-viestit -tilin, tulee varmistaa huoltajan oikeus pysyä olemaan tietoinen tilin avaamisesta ja alaikäisen lapsen saamista viesteistä. Toisaalta *Ylioppilastutkintolautakunta ja Lohjan kaupunki* nostivat esiin tarpeen ilmoittaa 18 vuotta täyttäneelle huoltajan avaamasta Suomi.fi-viestit -tilistä.

SOSTE, Muistiliitto ry ja Näkövammaisten liitto ry korostivat yleisesti puolesta asioinnin mahdollisuutta ja siitä viestimisen tärkeyttä.

Tuomioistuinvirasto huomautti, että esitysluonnoksessa on jäänyt varsin vähäiselle huomiolle, että tuomioistuimissa asiakkaan puolesta asioivat yleisimmin asiamiehet eivätkä suoraan asiakkaat.

Sosiaali- ja terveysministeriön mielestä Suomi.fi-viestien käyttäjällä tulisi olla mahdollisuus valita heräteilmoitusten lähettäminen oman sähköpostinsa lisäksi puolesta-asioijan sähköpostiin.

4. Sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain muuttaminen

4.1. Huomiot sähköistä tiedoksiantoa koskevista ehdotuksista (18–19 b §:t)

Monet sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003, asiointilaki) sähköistä tiedoksiantoa koskevista ehdotuksista lausuneista kannattivat muutosehdotuksia (*opetus- ja kulttuuriministeriö, Ulosottolaitos, Museovirasto, Pohjois-Suomen hallinto-oikeus, Ruokavirasto, Työllisyysrahasto, Helsingin poliisilaitos, Valtiokonttori, Opetushallitus, Pirkanmaan hyvinvointialue, Helsingin kaupunki, Valvira, Lappeenrannan kaupunki, Kirkkohallitus, Keski-Suomen käräjäoikeus, vakuutusosasto, Tapaturmavakuutuskeskus, Liikennevakuutuskeskus*).

Viranomaiset katsoivat, että ehdotukset tehostaisivat julkista hallintoa (*opetus- ja kulttuuriministeriö, Ulosottolaitos, Museovirasto, Poliisihallitus, Helsingin kaupunki, Valvira, Itä-Suomen hallinto-oikeus*) ja lisäisivät sähköisen tiedoksiannon käyttöä (*Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue, Helsingin poliisilaitos*). Viranomaiset kannattivat myös sitä, että muutokset mahdollistaisivat eri sähköisen tiedoksiannon toimittamisen vaihtoehtoja yksittäisessä tiedoksiantotilanteessa (*Ruokavirasto, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue, Suomen Kuntaliitto ry, Kela, Pirkanmaan hyvinvointialue, Helsingin kaupunki, Naantalin kaupunki, Tapaturmavakuutuskeskus, puolustusministeriö*). Toisaalta *Työllisyysrahasto ja Patentti- ja rekisterihallitus* totesivat, että säännökset eivät välttämättä tehosta tiedoksiantoa yhtä merkittävästi silloin, kun hallinnon asiakkaana on yhteisöjä.

Osassa lausunnoista toivottiin vielä tarkennettavan sitä, millä edellytyksin sähköinen tiedoksianto voidaan lähettää muuhun sähköiseen osoitteeseen kuin Suomi.fi-viesteihin silloin, kun viranomaisella on tiedossa jokin henkilön sähköinen yhteystieto kuten sähköpostiosoite (*Finanssiala ry, Traficom, Metsäkeskus, Maanmittauslaitos, sosiaali- ja terveysministeriö, Tulli, Lohjan kaupunki, vakuutusosasto*). Lisäksi sääntelyn selkiyttämiseksi ehdotettiin tarkennettavan myös muita tiedoksiantoa koskevien säännösten muotoiluja ja perusteluja (*Ruokavirasto, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue, Finanssiala ry, Kela, Tulli, Naantalin kaupunki, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes, Tapaturmava-*

kuutuskeskus). *Yksityishenkilön* lausunnon mukaan asiointilain 19 §:n uusi muotoilu olisi muutettava siten, että viranomaisen täytyisi toimittaa tiedoksianto myös postitse.

Muutamassa lausunnossa toivottiin arvioitavan, miten Suomi.fi-viestien mahdolliset tekniset häiriötilanteet vaikuttavat tiedoksiannon toimittamiseen ja määräaikojen laskemiseen (*Finanssiala ry, eduskunnan apulaisoikeusasiamies, Traficom*).

Kunnat katsoivat, että ehdotusten perusteluissa tulisi kuvata laajemmin asiointilain säännösten suhdetta tukipalvelulain Suomi.fi-viestien käyttövelvoitteeseen (*Suomen Kuntaliitto ry, Helsingin kaupunki, Naantalın kaupunki*). *Keravan kaupunki* toi esiin, että ehdotuksissa on riski, että sähköistä tiedoksiantoa koskevan sääntelyn kokonaisuus jää epäselväksi ja vaikeasti sovellettavaksi. Lisäksi joissakin lausunnoissa ehdotettiin, että asiointilain tiedoksiantoa koskevien säännösten suhdetta muiden hallinnon yleislakien säännöksiin arvioitaisiin ja selkiytettäisiin (*Helsingin hallinto-oikeus, Helsingin kaupunki, vakuutusosasto, Hyvinvointialue Hyvil Oy*). Tuomioistuimet toivat esiin sähköisen tiedoksiannon käyttämisen merkityksen haastemiesten tiedoksiantotyössä (*Kanta-Hämeen kärjäoikeus, Keski-Suomen kärjäoikeus, Kymenlaakson kärjäoikeus*).

Lausunnonantajat kannattivat asiointilain ehdotuksia sähköisestä tiedoksiannosta lähetettävästä heräteviestistä ja toivat esiin heräteviestin merkityksen oikeusturvalle (*Suomen Kuntaliitto ry, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Rahoitusvakaussvirasto, Kanta-Hämeen kärjäoikeus, Itä-Suomen hallinto-oikeus, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Tapaturmavakuutuskeskus, Näkövammaisten liitto ry, Valtiokonttori, Pohjois-Suomen hallinto-oikeus*). Useat lausunnonantajat pitivät tärkeänä, että viranomaisen lähettämä viesti ei jää lukematta ja ehdottivat vahvempaa sääntelyä heräteyhteyksien ilmoittamisesta taikka heräteviestien lähettämistä myös tekstiviestillä. Tämä parantaisi tiedoksiannon varmuutta ja vähentäisi riskiä, että tärkeät viestit jäävät huomaamatta (*Takuusäätiö sr., Kirkkohallitus, Keski-Suomen kärjäoikeus, Keravan kaupunki, Gofore Oy, Suomen Kuntaliitto ry, Verohallinto, Lappeenrannan kaupunki, Ihmisoikeuskeskus, Helsingin hovioikeus, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Valtiokonttori, Näkövammaisten liitto ry, HUS-tytymä, Hyvinvointialue Hyvil Oy*).

Lausujat myös korostivat, että viranomaisille ilmoitetut sähköpostiosoitteet tulee päivittää tarvittaessa, jotta heräteviestit saavuttavat vastaanottajan. Tämä vähentäisi oikeusturvariskiä (*Kirkkohallitus, Maahanmuuttovirasto, Ruokavirasto*). *Kehitysvammaisten Tuki-liitto ry* korosti heräteviestien saavutettavuuden ja niihin tämän vuoksi mahdollisesti tarvittavien mukautusten tärkeyttä, jotta ne vastaisivat esimerkiksi kehitysvammaisten ja muiden vastaavaa tukea tarvitsevien ihmisten tarpeisiin.

Osa lausunnonantajista toi esille, että nykyinen tavallisen sähköisen tiedoksiannon kolmen päivän tiedoksianto-olettama on lyhyt, kun ehdotusten toteutuessa sähköistä tiedoksiantoa Suomi.fi-viesteihin voitaisiin käyttää ilman henkilön erillistä suostumusta (*Helsingin hovioikeus, eduskunnan apulaisoikeusasiamies, vakuutusosasto, Takuusäätiö sr., Pohjois-Suomen hallinto-oikeus*). Tiedoksianto-olettaman pituutta tulisi arvioida jatkovalmistelussa (*eduskunnan apulaisoikeusasiamies*) ja siitä tulisi tiedottaa kansalaisia (*Takuusäätiö sr., SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry*). *Puolustusministeriö* puolestaan katsoi, että sähköisen tiedoksiannon avulla voitaisiin mahdollisesti lyhentää tiedoksi-saantiaikaa postitse toimitettavaan tiedoksiantoon nähden erityisesti, jos tavallisen sähköisen tiedoksiannon toteutukseen sisällytetään mahdollisuus todentaa viestin todellinen lukuhetki.

Tuomioistuimet korostivat, että viranomaisen pitää pystyä toteamaan sähköisen tiedoksiannon onnistuminen yksiselitteisesti ja helposti (*Itä-Suomen hallinto-oikeus, Pohjois-Suomen hallinto-oikeus, Kanta-Hämeen kärjäoikeus*). *Kymenlaakson kärjäoikeus* toi esiin, että pelkkä asiakirjan vastaanotetuksi kuittaminen ei välttämättä todisteellisessa tiedoksiannossa riitä osoittamaan, että henkilö on todella ymmärtänyt asiakirjan ja sen tiedoksiannon merkityksen.

Poliisihallitus ja *puolustusministeriö* toivat esiin, että todisteellisessa sähköisessä tiedoksiannossa henkilöllä voi olla intressi tarkastella tiedoksianto, mutta ei kuitenkaan vahvistaa sitä vastaanotetuksi estääkseen häntä koskevan velvoitteen täytäntöönpanon. Siksi todisteellinen tiedoksianto tulisi olla toteutettavissa myös sähköisessä muodossa kirjeen saantitodistusta vastaavalla tavalla niin, että viestin sisältö ei olisi vastaanottajan luettavissa ilman, että vastaanottaminen vahvistetaan ja viranomainen saa tästä tiedon. *Eduskunnan apulaisoikeusasiamies* puolestaan kiinnitti huomiota siihen, että rikosoikeuden perusperiaatteisiin kuuluu, ettei vastaajan tarvitse myötävaikuttaa oikeudenkäynnin etenemiseen ja siten myöskään sähköisen todisteellisen tiedoksiannon vastaanottamiseen.

4.2. Huomiot sähköisen asiakirjan saapumista määräajassa koskevasta ehdotuksesta (11 §)

Suurin osa asiasta lausuneista lausunnonantajista kannatti asiointilain muutosehdotusta, jonka mukaan sähköisen asiakirjan katsotaan saapuneen määräajassa, jos se saapuu viimeistään määräajan viimeisen päivän aikana viranomaisen aukioloajasta riippumatta (*Oikeusrekisterikeskus, Ulosottolaitos, Helsingin hovioikeus, Pohjois-Suomen hallinto-oikeus, Poliisihallitus, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, Suomen Kuntaliitto ry, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue, Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy, Espoon kaupunki, Kela, Luonnonvarakeskus, Valtiokonttori, Pirkanmaan hyvinvointialue, Helsingin kaupunki, Naantalın kaupunki, Lappeenrannan kaupunki, Kanta-Hämeen kärjäoikeus, Lohjan kaupunki, Eläketurvakeskus, vakuutusosasto, Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Valvira*).

Useat lausunnonantajat katsoivat ehdotuksen selkeyttävän ja yhdenmukaistavan määräaika sääntelyä nykyisestä (*Oikeusrekisterikeskus, korkein hallinto-oikeus, Helsingin hovioikeus, Museovirasto, Pohjois-Suomen hallinto-oikeus, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, Helsingin poliisilaitos, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue, Finanssiala ry, Suomen Kuntaliitto ry, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue, Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy, Espoon kaupunki, Luonnonvarakeskus, Pirkanmaan hyvinvointialue, Helsingin kaupunki, Lappeenrannan kaupunki, Kanta-Hämeen kärjäoikeus, Lohjan kaupunki, Keski-Suomen kärjäoikeus, Eläketurvakeskus, Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus*). Ehdotuksen myös katsottiin parantavan viranomaistoiminnan ennakoitavuutta (*Helsingin kaupunki, Valtiokonttori*), oikeusturvaa (*Helsingin hovioikeus*) ja vastaavan vallitsevaa oikeuskäytäntöä (*Kela*).

Muutamissa tuomioistuinten ja viranomaisten lausunnoissa ehdotukseen suhtauduttiin varauksellisemmin. *Markkinaoikeus* ja *Helsingin hallinto-oikeus* toivat esiin, että monimutkaisemmat valitusmääräajat tarkoittavat myös pidemmälle meneviä vaatimuksia muutoksenhakuohjeille, mikä lisää virheiden mahdollisuutta valitusosoituksissa. Tällä on tuomioistuinten työmäärää lisäävä vaikutus. *Helsingin hallinto-oikeus* huomautti, että virka-ajan ulkopuolella ei myöskään ole saatavissa hallinto-oikeudesta neuvoa valituksen vireille panemista varten. *Tuomioistunvirasto* katsoi, että olisi edelleen perusteltuja syitä sitoa asian vireille saattavan sähköisen asiakirjan toimittamisen määräaika viranomaisen aukioloaikaan ja jatkovalmistelussa tulisi selvittää tuomioistuimia sitovat tunti-

ja vuorokausisidonnaiset toimimisvelvollisuutta edellyttävät säännökset, joihin ehdotetulla sääntelyllä voi olla vaikutusta. *Kirkkohallitus* totesi, että joissakin tapauksissa hallinnollisen menettelyn sujuvoittamiseksi on ollut tarpeen asettaa virastotyöajan päättymistä aikaisempi kellonaika määräajan päättymisajankohdaksi.

Kunnat kiinnittivät huomiota ehdotuksen muihin vaikutuksiin. Hallintolain, asiointilain ja määräaikalaan soveltamisen ennakoitiin aiheuttavan viranomaisissa epäselvyyttä ja siksi muutoksesta ja sääntelykokonaisuudesta olisi perusteltua ohjeistaa (*Suomen Kuntaliitto ry, Naantalin kaupunki, Keravan kaupunki*). *Helsingin kaupunki* ja *Verohallinto* puolestaan katsoivat, että muutos edellyttää kansalaisille annettavien muutoksenhakuohjeiden päivittämistä.

Viranomaiset toivat esiin myös tarpeen nähdä, milloin ja millä tavoin asiakirja on saapunut viranomaiseen, jotta sen määräajassa saapuminen voidaan varmistaa (*Oikeusrekisterikeskus, Ruokavirasto*). *Keski-Suomen käräjäoikeuden* mukaan muutoksella olisi suuri vaikutus käräjäoikeuden kirjaamiskäytäntöön. *Vakuutusosasto* kiinnitti huomiota vakuutusosaston valitusmenettelyn erityispiirteisiin ja niiden vaikutuksiin määräajassa saapumisen todentamiselle.

4.3. Muut huomiot asiointilain ehdotuksista

Tulli kiinnitti huomiota asiointilain 2 §:ää koskeviin säännöskohtaisiin perusteluihin, joissa puhutaan sakkomenettelystä ja todetaan, että rikoksesta ja tapauksesta riippuen poliisi tai syyttäjä määrää seuraamuksen. Koska myös *Tulli* esitutkintaviranomaisena voi antaa sakkomääräyksen ja rikesakkomääräyksen tietyissä tilanteissa, perusteluissa tulisi huomioida myös *Tullin* rooli esitutkintaviranomaisena.

Tapaturmavakuutuskeskus kiinnitti huomiota asiointilain 4 §:ään lisättyyn asiointipalvelun käsitteeseen ja siihen, ettei säännöksen sanamuodosta ilmene perusteluissa todettu viittaus tukipalvelu- tai digipalvelulakiin.

5. Asiointilain ja digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain soveltamisalan muuttaminen

Ehdotuksesta asiointilain ja digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain (306/2019) soveltamisalan laajentamisesta kattamaan myös esitutkinta ja poliisitutkinta esitti huomioita yhdeksän lausunnonantajaa. Ehdotuksesta lausuneet toimijat pääosin kannattivat ehdotusta (*Poliisihallitus, Vammaisfoorumi ry, Pirkanmaan hyvinvointialue, Naantalin kaupunki, eduskunnan apulaisoikeusasiamies, Oikeusrekisterikeskus, yksityishenkilö*).

Oikeusrekisterikeskuksen mukaan yhtenäiset sähköiset asiointitavat edistävät rikosprosessiasian hoitamista sekä käsittelyaikojen tehostumista ja laatua. *Yksityishenkilö* piti ehdotusta osin kannatettavana.

Poliisihallituksen mukaan ehdotus on perusteltu, sillä se sujuvoittaa viranomaisprosesseja. Se kuitenkin esitti, että esitykseen sisällytettäisiin myös ehdotus esitutkintalain 11 luvun 1 §:n 3 momentin muuttamisesta siten, että esitutkintapäätös voidaan toimittaa myös sähköisellä viestillä. *Helsingin poliisilaitoksen* mukaan muutoksella ei ole havaittavia käytännön vaikutuksia poliisitutkinnan ja esitutkinnan digitaalisten palveluiden järjestämiseen, koska poliisilaitos on jo mahdollistanut sähköisen asioinnin.

Vammaisfoorumi ry:n mukaan ehdotus edistäisi palvelujen yhdenvertaista saatavuutta. *SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry* korosti, että oikeusturvaan tulee kiinnittää erityistä huomiota, kun lainsäädäntö ulotetaan koskemaan esitutkintaa ja poliisitutkintaa. Tässä on huomioitava muun muassa riskit, joita syntyy, kun arkaluontoisia asioita joutuu hoitamaan yhteiskäyttökoneilta.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies piti ehdotuksen lähtökohtaa perusteltuna, vaikka toi esiin kysymyksen siitä, kuinka valmiita esitutkintaviranomaiset ovat esitettyyn muutokseen lakimuutosten aikataulussa. Apulaisoikeusasiamiehen mukaan esitysluonnoksessa ei ole avattu ehdotukseen liittyvää nykytilaa ja olemassa olevan sääntelyn taustaa. Lausunnossa kiinnitettiin huomiota myös siihen, että poliisi on jättänyt kirjaamatta sähköpostitse tehtyjä ilmoituksia eikä ole ottanut puhelimitse vastaan kiireettömiä ilmoituksia, vaikka esitutkintalaki ei aseta ilmoittajalle velvoitetta käyttää tiettyä ilmoituskanavaa.

Kanta-Hämeen käräjäoikeus toi esiin, että esitutkintaviranomaisten haastemiehille annamat tiedot tulisi toimittaa sähköisiä tietojärjestelmiä käyttäen.

6. Oikeudenkäymiskaaren, oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain ja ulosottoaaren muuttaminen

6.1. Huomiot oikeudenkäymiskaaren ja oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain prosessiosoite- ja tiedoksiantosäätelyä koskevista ehdotuksista

Oikeudenkäymiskaaren ja oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) prosessiosoite- ja tiedoksiantosäätelyä koskevista ehdotuksista lausuneista enemmistö kannatti ehdotuksia (*Oikeusrekisterikeskus, Pohjois-Suomen hallinto-oikeus, Poliisihallitus, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue, Kela, Helsingin hallinto-oikeus, Pirkanmaan hyvinvointialue, Helsingin hovioikeus, Rovaniemen hovioikeus, vakuutusosasto, Tapaturmavakuutuskeskus, Helsingin käräjäoikeus, yksityishenkilö*). Ehdotusten katsottiin edistävän sähköisten asiointikanavien käyttöä ja siten tehostavan oikeudenkäyntiprosesseja (*Oikeusrekisterikeskus, Poliisihallitus*). *Eduskunnan apulaisoikeusasiamies* arvioi, että ehdotusten vaikuttavuus sähköisen tiedoksiannon edistämiseksi on parempi hallintolainkäyttöasioissa kuin yleisten tuomioistuinten käsittelemissä asioissa.

Muutamat lausunnonantajat toivat esiin ehdotuksiin liittyviä haasteita. *Digi- ja väestötietovirasto* katsoi, että prosessiosoiteseäntelyä koskevat ehdotukset voivat osittain vaikeuttaa esityksen tavoitetta Suomi.fi-viestien käytön laajentamisesta. Sen mukaan oikeudenkäymiskaaren ja oikeudenkäynnistä hallintotuomioistuimissa annetun lain säännösehdotukset eivät täysin vastaa toisiaan, vaan oikeudenkäynnistä hallintotuomioistuimissa annettuun lakiin ehdotetut muutokset mahdollistavat laajemman Suomi.fi-viestien käytön tiedoksiantoon kuin oikeudenkäymiskaaren muutosehdotukset. Myös *Tuomioistuinvirasto* korosti kaikkia tuomioistuimia koskevan prosessiosoite- ja tiedoksiantosäätelyn yhdenmukaisuutta, ellei erilaiselle sääntelylle ole selkeää perustetta, vaikka virasto ei vastustanutkaan ehdotuksia. *Korkein hallinto-oikeus* katsoi, että ehdotuksia tulisi arvioida jatkovalmistelussa vielä niissä tilanteissa, joissa henkilöllä on asiamies. *Yksityishenkilön* lausunnossa ehdotuksia vastustettiin hallintoasioiden osalta, koska sähköposti on tiedoksianto-osoitteena epävarma.

Osa lausunnonantajista esitti myös täsmennyksiä ehdotuksiin. *Suomen Kuntaliitto ry* ja *Naantalin kaupunki* toivat esiin, että valittajan prosessiosoitteeksi ei voida katsoa hallin-

tuomioistuinten sähköistä asiointipalvelua silloin, kun valittaja on viranomainen sekä esittivät muita täsmennysehdotuksia sekä oikeudenkäymiskaaren että oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain säännöskohtaisiin perusteluihin. *Kanta-Hämeen kärjäoikeuden* mukaan laissa voitaisiin ottaa selvemmin kantaa siihen, mitkä tiedoksiantotavat soveltuvat haasteen ja niihin rinnastettavien asioiden tiedoksiantoon. Lisäksi laista tulisi ilmetä selvemmin, milloin haastemiehen tulee laskuttaa viranomaista tiedoksiantotomesta.

Tuomioistuinten lausunnoissa katsottiin, että laissa tulisi olla olettasäännös siitä, että viestinnässään tuomioistuimen kanssa sähköpostia käyttävän asiakkaan sähköpostiosoitetta voitaisiin pitää tämän prosessiosoitteena, sillä moni tällaisista henkilöistä ei todennäköisesti tulisi ottamaan käyttöön Suomi.fi-viestejä (*Rovaniemen hovioikeus, Keski-Suomen kärjäoikeus, Kanta-Hämeen kärjäoikeus, Pohjois-Karjalan kärjäoikeus*).

Vakuutusosikeus toi esille vakuutusosikeudessa käsiteltävien asioiden menettelyjen erityispiirteet ja katsoi, että lakiin olisi hyvä ottaa säännös siitä, että myös etuuslaitos voi käyttää muutoksenhakuvaiheeseen liittyvissä tiedoksiannoissa omaa asiointipalveluaan vastaavalla tavalla kuin tuomioistuin voi käyttää tiedoksiannoissa hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelua. Myös *Kela* toi esille toimeentuloturvaetuuksien muutoksenhakumenettelyn erityispiirteet, joihin esityksen ehdotukset eivät kuitenkaan sen tulokinnan mukaan vaikuttaisi.

Tuomioistuinten lausunnoissa kannatettiin ehdotusta sijaistiedoksiantoa koskevan säännöksen muuttamisesta (*Pohjois-Karjalan kärjäoikeus, Kanta-Hämeen kärjäoikeus, Helsingin hovioikeus*) sekä katsottiin, että oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 7 §:n 1 momentti, jossa säädetään sijaistiedoksiannon toimittamisesta luovuttamalla asiakirjat paikalliselle poliisiviranomaiselle, tulisi muuttaa vanhentuneena (*Keski-Suomen kärjäoikeus, Helsingin kärjäoikeus, Kanta-Hämeen kärjäoikeus, Rovaniemen hovioikeus, Pohjois-Karjalan kärjäoikeus*). *Helsingin hovioikeus* totesi, että sillä ei tällä hetkellä ole edellytyksiä asiakirjojen laajamittaiseen nähtävillä pitoon hovioikeuden tiloissa.

6.2. Muut huomiot koskien oikeudenkäymiskaaren, oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain sekä ulosottokaaren muutosehdotuksia

Ehdotuksia henkilötunnuksen tai yritys- ja yhteisötunnuksen ilmoittamisesta tuomioistuinasian yhteydessä pidettiin perusteltuina (*Poliisihallitus, Keski-Suomen kärjäoikeus, Helsingin hovioikeus, Ulosottolaitos, eduskunnan apulaisoikeusasiamies*). Usea tuomioistuin kuitenkin toi esille, että tunnusten ilmoittaminen esimerkiksi haastehakemuksessa taikka valitus- tai vastauskirjelmässä aiheuttaa lisätyötä, joka johtuu tunnusten peittämisestä silloin, kun niitä ei ole ilmoitettu erillisellä asiakirjalla ja oikeudenkäyntiasiakirjoja esimerkiksi pyydetään tuomioistuimelta myöhemmin (*markkinaoikeus, Pohjois-Karjalan kärjäoikeus, Helsingin hallinto-oikeus, Kanta-Hämeen kärjäoikeus, Helsingin kärjäoikeus, Rovaniemen hovioikeus*). Siksi henkilötunnuksen tai yritys- ja yhteisötunnuksen ilmoittamisesta erillisellä asiakirjalla tulisi säätää nimenomaisesti (*Kanta-Hämeen kärjäoikeus, Itä-Suomen hallinto-oikeus, Keski-Suomen kärjäoikeus, Helsingin kärjäoikeus, Pohjois-Karjalan kärjäoikeus*). *Eduskunnan apulaisoikeusasiamies* huomautti, että laissa ei ole säännöksiä, joiden nojalla henkilötunnusten loppuosat olisi julkisista oikeudenkäyntiasiakirjoista jäljennöksiä annettaessa poistettava. Asiaan mahdollisesti liittyvien ongelmien vuoksi asiaa tulisi kuitenkin arvioida esityksessä tarkemmin.

Markkinaoikeus ja *korkein hallinto-oikeus* katsoivat, että asiamiehen henkilötunnuksen ilmoittaminen ei ole aina tarpeen.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että asianosaisen postiosoitteen ilmoittaminen ei aina ole välttämätöntä, esimerkiksi jos oikeudenkäyntimaksulasku voidaan toimittaa asiamiehelle.

Ulosottolaitos kannatti ulosottokaaren (705/2007) muutosehdotuksia ja katsoi niiden vähentävän postitusta ulosottolaitoksessa ja edistävän sähköistä asiointia. *Eduskunnan apulaisoikeusasiamies* katsoi, että ulosottokaaren muutosehdotuksia tulisi vielä arvioida ulosoton asianmukaisuuden vaatimuksen sekä oikeusturvan ja hyvän hallinnon näkökulmista.

7. Huomioida oikeudenkäyntimaksun porrastusta koskevasta ehdotuksesta hallinto- ja erityistuomioistuinten osalta

Esityksen ehdotusta oikeudenkäyntimaksun porrastuksesta asiointitavan perusteella hallinto- ja erityistuomioistuimissa sekä vastustettiin että kannatettiin. Ehdotusta vastustettiin tai siihen suhtauduttiin varauksellisesti 11 lausunnossa (*Posti- ja logistiikka-alan unioni PAU, Näkövammaisten liitto, Tuomioistuinvirasto, SVK Liitto ry, markkinaoikeus, Päihdeasiamiestoiminta, Helsingin hallinto-oikeus, Pirkanmaan hyvinvointialue, Takuusäätiö sr., Muistiliitto ry, yksityishenkilön lausunto*).

Ehdotusta kannatettiin viidessä lausunnossa (*Poliisihallitus, Kela, Hämeenlinnan hallinto-oikeus, Itä-Suomen hallinto-oikeus*). Näissä lausunnoissa katsottiin, että ehdotus edistäisi sähköistä asiointia tuomioistuimissa ja siten ehdotuksen tavoitetta. Lisäksi *eduskunnan apulaisoikeusasiamies* katsoi, että kohtuullisen taloudellisen kannustimen tarjoaminen maksua alentamalla vaikuttaisi tarkoituksenmukaiselta, kun otetaan huomioon tasapainottavat seikat kuten oikeusapu, tiettyjen asiaryhmien maksuttomuus sekä avustajien korkea sähköisten asiointipalvelujen käyttöaste.

Useassa ehdotusta vastustaneessa lausunnossa katsottiin, että porrastus asiointitavan mukaan asettaisi heikompaan asemaan ne, joilla ei ole mahdollisuutta sähköiseen asiointiin (*Posti- ja logistiikka-alan unioni PAU, Näkövammaisten liitto, SVK Liitto ry, Päihdeasiamiestoiminta, Pirkanmaan hyvinvointialue, Takuusäätiö sr., Muistiliitto ry*). Myös *SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry* kiinnitti huomiota ehdotuksen yhdenvertaisuusvaikutuksiin. Lisäksi kahdessa lausunnossa katsottiin, että ehdotus ei tällaisenaan välttämättä täyttäisi asianmukaisesti kotimaisen perusoikeussuojan tai kansainvälisten ihmisoikeussopimusten vaatimuksia yhdenvertaisuudesta (*Oikeuskanslerinvirasto, Ihmisoikeuskeskus*). *Oikeuskanslerinviraston* mukaan ehdotuksesta olisi tarpeen pyytää perustuslakivaliokunnan lausunto yhdenvertaisuuden osalta. *Eduskunnan apulaisoikeusasiamies* puolestaan totesi, että ehdotusta on asianmukaisesti tarkasteltu yhdenvertaisuuden kannalta, mutta sen perusteluja tulisi vielä arvioida oikeusturvaperusoikeuden näkökulmasta.

Muutamassa viranomaisen ja tuomioistuimen ehdotukseen varauksellisesti suhtautuneessa lausunnossa katsottiin ehdotuksen kannustinvaikutuksen olevan varsin pieni (*Markkinaoikeus, Tuomioistuinvirasto, Helsingin hallinto-oikeus*). Lisäksi ehdotuksen todettiin aiheuttavan hallinnollista työtä tuomioistuimissa tai tietojärjestelmämuutoksia. Tämä heikentäisi ehdotuksen vaikuttavuutta (*Tuomioistuinvirasto, Helsingin hallinto-oikeus, Hämeenlinnan hallinto-oikeus*).

Muutama lausunnonantaja esitti myös muita ehdotukseen liittyviä huomioita. *Verohallinto* totesi, että maksun porrastaminen edellyttäisi muutoksia valitusosoitusten sisältöön. *Vakuutusoikey* kiinnitti huomiota asioiden käsittelyn erityispiirteisiin vakuutusoikeydessä ja niiden huomioimiseen ehdotuksen jatkovalmistelussa. Tuomioistuinlaitos toi esiin, etteivät tuomioistuimet voi antaa asian hoitamiseen ja asiakirjojen laadintaan liittyvää neuvontaa, mikäli henkilö käyttäisi asiointipalvelua tuomioistuimen tiloissa olevalta asiakaspääteeltä (*Pohjois-Suomen hallinto-oikeus, korkein hallinto-oikeus, Hämeenlinnan hallinto-oikeus, Tuomioistuinvirasto*). Lausunnonantajat toivat esiin myös hallinto- ja erityistuomioistuimen asiointipalvelun tekniset rajoitteet ja kehittämistarpeet (*Markkinaoikeus, Hämeenlinnan hallinto-oikeus, Helsingin hallinto-oikeus, Tuomioistuinvirasto*). *Yksityishenkilön* mukaan säästöjä tuomioistuimissa saataisiin maksun porrastamisen sijaan säättämällä toistuva asian laittaminen vireille kielletyksi.

8. Vaikutusten arviointi

8.1. Taloudelliset vaikutukset

Kuntien näkökulmasta (muun muassa Espoon kaupunki, Suomen Kuntaliitto ry) esitetty muutos lisäisi kustannuksia, kun Suomi.fi-viestit tulisi integroida kuntien järjestelmiin. Lisäksi monet kunnat totesivat, etteivät esityksessä mainitut säästöt ole kuntien osalta realistisia, vaan säästöpotentiaali on pienempi, koska kunnista ei lähde niin merkittävästi paperipostia kuin esityksessä todetaan (*muun muassa Suomen Kuntaliitto ry, Espoon kaupunki, Helsingin kaupunki*).

Monen viranomaisen näkökulmasta (*muun muassa Poliisihallitus, ORK, Verohallinto, Maanmittauslaitos, Työllisyysrahasto, Museovirasto*) ehdotettu sääntely edistäisi säästöjen toteutumista. *Verohallinto* totesi kuitenkin, että mahdollisuus poiketa ensisijaisuudesta omalla ilmoituksella ja epävarmuus siitä, kuinka pysyvästi henkilöt siirtyisivät sähköisten tiedoksiantojen käyttäjiksi ja kuinka suuri osa alaikäisistä tulee ottamaan viestintävälistyksen käyttöön oman suostumuksensa (15–18-vuotiaat) tai huoltajan suostumuksen (alle 15-vuotiaat) perusteella, tekee toteutuvien säästöjen arvioinnista vaikeasti ennakoitavaa. Tämä on erityisesti merkityksellistä verotuksessa, jossa säännönmukaisten tiedoksiantojen määrä on suuri.

Muutaman tuomioistuimen lausunnoissa katsottiin, että lakiehdotuksista aiheutuvat säästöt tuomioistuimille ja oikeushallinnon viranomaisille on arvioitu liian suuriksi (*Helsingin hovioikeus, Kanta-Hämeen kärjäoikeus, Pohjois-Karjalan kärjäoikeus*). Myös *eduskunnan apulaisoikeusasiamies* piti esityksen arvioita haastemies- ja puhelintiedoksiantojen siirtymisestä todisteellisiksi sähköisiksi tiedoksiannoiksi optimistisina. *Tuomioistuinvirasto* toi esiin, että säästöjen toteutuminen riippuu monesta tekijästä ja että tuomioistuinlaitokselle kustannuksia aiheutuu muun muassa tietojärjestelmien kehittämisestä ja ylläpidosta, kouluttamisesta sekä käyttöön liittyvästä asiakaspalvelusta.

8.2. Perus- ja ihmisoikeusvaikutukset

Useiden lausunnonantajien mukaan esityksen perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia on arvioitu kattavasti. Samalla lausunnonantajat kuitenkin huomauttivat, ettei esityksessä arviointeihin yhdenvertaisuus- ja oikeusturvaan liittyviin haasteisiin ole vastattu ehdotetussa sääntelyssä riittävällä tavalla.

Ihmisoikeuskeskuksen mukaan oikeusturvariskit etenkin niille ihmisille, jotka käyttävät vain ajoittain sähköisiä palveluja, mutta joilla ei ole riittäviä valmiuksia toimia kokonaan digitaalisessa maailmassa, ovat jo esityksen perustelujenkin mukaan mittavia. Esityksen keinot niiden hallitsemiselle ovat kuitenkin niukat.

Oikeuskanslerin viraston, Suomen Kuurosokeat ry:n, Näkövammaisten liitto ry:n ja Ihmisoikeuskeskuksen mukaan esityksen vaikutukset tulisi arvioida myös YK:n vammaisyleissopimuksen vaatimusten näkökulmasta.

Muistiliitto ry katsoi, että lakiesityksen perusteluihin tulisi lisätä ehdotusten vaikutusten arviointi muistisairauteen sairastuneiden näkökulmasta.

8.3. Tietoyhteiskunta- ja tietosuojavaikutukset

Oikeuskanslerinvirasto ja Tuomioistuinvirasto katsoivat, että ehdotetun sääntelyn yhdenmukaisuutta tietosuoja-sääntelyn kanssa on vielä tarkennettava erityisesti sen osalta, soveltuuko esityksessä mainittu tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukainen lakisääteisen velvoitteen noudattamista koskeva käsittelyperuste kaikkeen Digi- ja väestötietoviraston suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn ehdotetun sääntelyn kontekstissa.

Muutaman lausunnonantajan (mm. *Tulli, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, Tuomioistuinvirasto*) näkemyksen mukaan esityksessä tulisi kuvata eri organisaatioiden tietosuojaoikeudelliset roolit eli esimerkiksi organisaatioiden rekisterinpitovastuut.

Esityksessä ehdotetaan viestinvälityspalvelun avulla välitettyjen viestien säilytysajan pidentämistä kahdesta vuodesta viiteen vuoteen. Muutamat lausunnonantajat (*Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy, Keravan kaupunki, Naantalin kaupunki*) kannattivat ehdotettua muutosta. Osa lausunnon antaneista organisaatioista (muun muassa *Gofore Oyj, Suomen asianajajat, Digi- ja väestötietovirasto, Ruokavirasto, Tapaturmavakuutuskeskus, Vakuutus-oikeus, Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry, Tuomioistuinvirasto*) katsoi, että esityksessä ehdotettu viidenkään vuoden säilytysaika ei olisi riittävä, vaan säilytysaikaa tulisi edelleen pidentää, jotta myös pitkäkestoiset viranomaisasioinnit voidaan saattaa loppuun ennen viestien poistumista.

Erityisesti osa kunnallisia viranomaisia edustavista lausunnonantajista (muun muassa *Suomen Kuntaliitto ry, Espoon kaupunki, Naantalin kaupunki*) toi esiin, että niissä annetaan päätöksiä sellaisissa prosesseissa, joissa ei kerätä henkilötunnuksia ja että henkilötunnusten käsittelyn määrä niissä voi tästä syystä kasvaa.

Muutaman lausunnonantajan (muun muassa *Tulli, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, Tuomioistuinvirasto*) näkemyksen mukaan esityksessä tulisi kuvata eri organisaatioiden tietosuojaoikeudelliset roolit, eli esimerkiksi organisaatioiden rekisterinpitovastuut.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen mukaan esitykseen tulisi sisällyttää kasautumisvaikutuksen lisäksi arvio muuttuneen turvallisuustilanteen vaikutuksista pilvitoteutukseen. Oikeuskanslerinvirasto huomautti, että yksilöiden, yritysten ja viranomaisten riippuvuus digitaalisen tekniikan toimivuudesta kasvaa esityksen myötä. Lisäksi *Tuomioistuinvirasto* nosti esiin, että esityksen vaikutustenarviointia tulisi täydentää tietosuojaan liittyvien vaikutusten arvioinnilla.

8.4. Vaikutukset yrityksiin

Kilpailu- ja kuluttajavirasto katsoi, että Suomi.fi-viestit palvelun siirtymävaiheen yksinoikeuteen liittyvät kilpailu- ja valtiotukioikeudelliset kysymykset sekä vaikutukset yksityiseen digipostitarjontaan ja -markkinoihin on välttämätöntä selvittää jatkovalmistelussa. Virasto piti sinänsä myönteisenä, että esityksessä on huomioitu mahdollisuus hyödyntää yksityisiä digipostipalveluja viranomaisten tiedonantomenettelyssä, mutta lähtökohtaisesti ongelmallisena, että se olisi mahdollista vasta kestoaltaan avoimeksi jäävän siirtymävaiheen jälkeen. Esitystä tulisi arvioida Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 106(1) artiklan kannalta yhdessä SEUT 102 artiklan kanssa. Lisäksi esitystä tulisi arvioida myös SEUT 107 (1) artiklan tarkoittaman valtiontukien kiellon sekä kansallisen kilpailuneutraliteettisääntelyn kannalta.

Myös *Kivra Oy* ja *Posti Group Oyj* kiinnittivät huomiota, ettei esityksessä ole arvioitu ehdotetun sääntelyn kilpailuoikeudellisia eikä valtiotukisääntelyn vaikutuksia. Lisäksi mainitut yhtiöt sekä *Palvelualojen työnantajat Palta ry* ja *Elinkeinoelämän keskusliitto EK* näkivät ongelmallisena, että yksityiset digipostipalvelut mahdollistava rinnakkais-hanke toteutetaan erillään esitysluonnoksessa ehdotettujen muutosten jälkeen. Hankkeiden eri voimaantuloajankohtien luomien negatiivisten kilpailuvaikutusten vuoksi hankkeiden lainsäädännön tulisi tulla voimaan samanaikaisesti.

9. Muut huomiot

Monet lausunnonantajat kiinnittivät huomiota digituen tarpeeseen ja siihen, ettei esityksessä säädettäisi digituesta (*Ihmisoikeuskeskus, Kuntaliitto, Vanhusasiainvaltuutettu, Moniheli ry, Poliisihallitus, Kuuloliitto ry., Vanhustyön keskusliitto, Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry*). Tuen tarvetta pidetään monissa lausunnoissa ilmeisenä. *Ihmisoikeuskeskus* kiinnitti huomiota, että esitysluonnoksessa viitatussa Euroopan komission vuoden 2024 digitaalisen vuosikymmenen raportin tilastossa on laskettu mukaan vain 16–74-vuotiaat. Se ei siis anna realistista kuvaa väestön digitaaloista, ja todellinen luku on huomattavasti pienempi.

Osa lausunnonantajista kiinnitti huomiota henkilön alentuneeseen toimintakykyyn ja siitä aiheutuviin tilin käytön haasteisiin. Sääntelyn tulisi olla tarkempaa ja ehdotukseen tulisi lisätä oikeusturvamekanismeja niitä tilanteita varten, jos henkilö tulee kykenemättömäksi seuraamaan sähköisiä viestejä (*Kehitysvammaisten Tukiliitto, Ihmisoikeuskeskus, Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia, Omaishoitajaliitto, Muistiliitto ry*).

Monet kunnat ja hyvinvointialueet sekä muutamat muut lausunnonantajat pitivät esitettyä aikataulua liian kireänä ja ehdottivat siirtymäaikaa (*HUS-Yhtymä, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue, Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy, Varsinais-Suomen hyvinvointialue, Lappeenrannan kaupunki, Rauman kaupunki, sosiaali- ja terveysministeriö, Eläketurvakeskus, Tulli*).

Osa lausunnonantajista kiinnitti ehdotetun sääntelyn osalta huomiota siihen, että sääntelyssä on riski, että siitä ei muodostu soveltamisen kannalta selkeää kokonaisuutta. Lausunnonantajien mukaan säädösten normihierarkia ja terminologia aiheuttavat epäselvyyttä (*Suomen Kuntaliitto ry, Naantalın kaupunki, Keravan kaupunki*).

Useat lausunnonantajat kiinnitti huomiota myös sähköisen tiedoksiannon ja Suomi.fi-viestien käytännön toteutukseen niin, että asiakkaan näkökulmasta tiedoksiannot ja niitä koskevat ilmoitukset tulisi olla selkeästi saatavissa riippumatta siitä, missä palvelussa varsinainen tiedoksianto on asiakkaan luettavissa (Suomi.fi-viestit tai viranomaisen oma asiointipalvelu, josta on toimitettu ilmoitus Suomi.fi-viesteihin) eikä asiakkaan ole tarve tarpeettomasti liikkua eri palveluiden välillä edestakaisin (*Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue, Opetushallitus*).

Svenska Finlands folkting esitti, että esitykseen lisättäisiin säännös, joka varmistaa, että kielelliset oikeudet toteutuvat kielilain mukaisesti sekä viittaukset perustuslakivaliokunnan mietintöön (PeVM 5/2022 vp) hallituksen kertomuksesta kielilainsäädännön soveltamisesta vuodelta 2021, kansalliskielistrategiaan (2021:87) ja valtioneuvoston selonte-koon Suomen digikompassista (SRR 10/2022 vp).

Useat lausunnonantajat kiinnittivät huomiota muutosta koskevan viestinnän tärkeyteen sekä siihen, että palvelussa viestitään selkeästi Suomi-fi-viestin käyttöönotosta (*muun muassa Vanhusasiavaltuutettu, Vanhustyön keskusliitto, Takuusäätiö sr, Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry*).